

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 27. junija 1902.

Politični oddelek.

Deželni zbor kranjski.

V doslej tako uzorno mirnem in delavnem deželnem zboru kranjskem so se primerili tako nečuvni škandali, da se je zasedanje moralo zaključiti. Škandale so uprizorili poslanci katoliško-narodne stranke in sicer z očitnim namenom, da onemogočijo vsako delovanje samo zato, ker njihova stranka v deželnem zboru nima večine.

Katoliško-narodna stranka je prišla že s tem namenom v deželni zbor in iskala povoda, da bi onemogočila uspešno in plodonosno delovanje. In ker ni povoda bilo, ga je za lase privlekla, samo da razžene deželni zbor.

Koj v prvi seji so katoliško-narodni poslanci prodali dober tucat nujnih predlogov, večinoma taci, ki jih ni smatrati za resne, ker so ali neizvedljivi, ali pa brezpomembni. Utemeljevati pa predlagatelji teh predlogov niso hoteli takoj, ker ni bil nihče pripravljen, ter so več ur porabili za debato o formalnosti, kdaj se morajo nujni predlogi utemeljevati.

Pri volitvi odsekov so zahtevali večje zastopstvo, kakor so je imeli doslej, dasi imajo kaj malo za kako resno delo sposobnih moči. Večina katoliško-narodnih poslancev je do cela nezmožna za delo v odsekih. Vzlic temu je bila večina pripravljena, dati klerikalni stranki več mandatov v odsekih, kakor jih je imela dosedaj, a klerikalci volitve niso sprejeli, nego so izjavili, da ne bodo sodelovali v odsekih.

Hrupno obstrukcijo je začela katoliško-narodna stranka povodom razprave o dr. Šusteršiča nujnem predlogu zastran uvedanja splošne in jednake volilne pravice. Župan Hribar je pri ti priliki izjavil, da je tudi on za tako volilno reformo, a kakor je prepo-

vedano kupovanje glasov, tako se morajo ustvariti v varstvo volilne svobode tudi kavtele, da duhovščina ne bo s prižnic in iz spovednic harangvirala volilcev

Župan Hribar je s tem le konstatiral občeznan fakt, a vzlic temu so klerikalci zagnali velikanski hrup, začeli psovati in zahtevali, da mora Hribar svoje besede preklicati ali pa da ga mora predsedujoči deželnega glavarja namestnik baron Lichtenberg preklicati k redu. Samo ob sebi je umevno, da se ni zgodilo ne jedno ne drugo. Vsled tega so klerikalci razbijali, vpili, bobnali in trobentali skoro 2½ ure, dokler niso bili popolnoma utrujeni in je dr. Krek moral prositi barona Lichtenberga, naj mu dovoli, da govori v prihodnji seji. Temu je deželnega glavarja namestnik ugodil in je zaključil sejo.

Druga seja, v ponedeljek, je bila še hitreje končana. Trajala je samo jedno uro. Začetkom seje so se vršila pogajanja zastran kompromisa glede volitve v odseke. Ta kompromis bi se bil najbrž dosegel, a do sklepa ni prišlo, ker je mej tem dr. Šusteršič uprizoril velikanski škandal.

Oglasil se je namreč k zapisniku dr. Ferjančič katerega je bil dr. Šusteršič v sobotni seji insultiral in mu očital, da si je na škodo ljudstva priberačil nadsvetniško mesto. Dr. Ferjančič je pojasnil, da si ni ničesar priberačil, da je postal nadsvetnik, ko je bil na vrsti za ta advancement, nič prej in nič pozneje, a ker so ga dr. Šusteršič in njegovi tovariši ves čas motili in žalili z raznimi psovkami, je izjavil, da ga ne more žaliti tisti dr. Šusteršič, kateremu so vse tri instance pripoznale, da ima umazane roke.

Katoliški poslanci so sedaj začeli divjati na način, ki se ne da popisati. Razsajali in psovali so na vse načine in skoraj bi prišlo do pretepa, da ni deželni glavar zaključil seje. Tacega nezaslišanega škandala še ni doživel kranjski deželni zbor.

Deželni predsednik baron Hein se je še tisti dan odpeljal na Dunaj in je vlada za sedaj zaključila zase-

danje deželnega zbora. Deželni zbor se toliko časa ne skliče, dokler katoliški poslanci ne pripuste stvarnega delovanja.

In kdo ima škodo? Kmet! Delovanje deželnega zbora je pred vsem posvečeno koristi kmetskega stanu in kmet že težko čaka prispevkov za šolske stavbe, za ceste, za vodovode itd. To vse izostane. Deželni odbor ima dovoljen proračunski provizorij za toliko časa, dokler ni redni proračun postavno odobren in vlada torej lahko celih šest let, ne da bi bil sklican deželni zbor. Koliko bi v tem slučaju trpel kmet, si je pač lahko misliti.

Naravno je, da so se z nastopom katoliških poslancev v deželnem zboru vse politične razmere silno poostriale in da se je poglobilo nasprotje mej naprednimi in klerikalnimi poslanci. Nam se zdi, da je sedaj vsaka poravnava mej tema strankama absolutno izključena.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Vlada hoče parlamentarne počitnice porabiti v to, da pride na jasno z Ogrsko vlado glede nagodbe. Saj je pa tudi že zadnji čas za to, da se dosedanji negotovosti naredi konec. Te dni je bil ministrski predsednik v avdijenci pri cesarju in sicer v zadevi nagodbe. Tudi se poroča, da je dunajska vlada že sklenila, odpovedati trgovinske pogodbe ter je o tem specijalno obvestila ogrsko ministrstvo.

Državni zbor je končno nastopil svoje počitnice in listi, ki so vladi prijazni, so imeli priliko, da so Körberjevo spretnost povzdigovali v deveta nebesa. Resnično je, da pomeni minolo parlamentovo zasedanje za Körberja velik uspeh. Zadnja seja v gospodski zbornici je bila te dni in je ta zbornica odobrila celo vrsto v poslanski zbornici sprejetih zakonov.

Deželnozbornsko zasedanje se je že začelo, a seveda ni nikjer zadobilo tako hitrega konca, kakor pri nas. V moravskem deželnem zboru se je razbil jednotni češki klub, v katerem so bili celih 41 let združeni vsi češki poslanci. — V gališkem deželnem zboru je bil stavljen nujni predlog, naj deželni zbor v imenu cele Galicije protestira proti govoru nemškega cesarja v Marienburgu, a ta predlog še na razpravo ni prišel, ker sta samo dva poslanca glasovala za nujnost. — V štajerskem deželnem zboru, čigar sej se slovenski poslanci tudi letos ne bodo udeležili, je deželni odbor predložil načrt volilne reforme. S tem načrtom se hoče uvesti peta kurija, ki bi imela štiri poslance. — V goriškem deželnem zboru je bil volilni akt dr. Treota odkazan posebnemu odseku, kar obuja sum, da hočejo Lahi Treotovo volitev zopet razveljati. — V istrskem deželnem zboru je vladni zastopnik otvoril zasedanje v italijanskem in v slovenskem jeziku. Deželni glavar Campitelli je govoril samo italijanski. Dosledno temu bi bil imel glavarjev namestnik dr. Stangher govoriti samo hrvaški, a Stangher je bil koncilijski in je govoril hrvaški ter italijanski. Pa Lahi še s tem niso bili zadovoljni. Poslanec Vernier je protestiral proti temu, da Stangher ni najprej italijanski govoril, češ, da Istra je bila, je in ostane italijanska. Spinčić je potem protestiral proti temu, da je deželni glavar Campitelli govoril samo italijanski. — V tržaškem deželnem zboru je bila otvoritvena seja čudovito kratka. Deželni glavar in vladni zastopnik sta pozdravila zbornico. Glavar je navzoče poslance — bilo jih je navzočih

samo 20, 42 jih je izostalo — pozval, naj zakličejo cesarju „eviva“, a odzval se ni nihče. Poslanci so le vstali raz sedeže.

Ogrska ima zopet nov škandal, če ga ni policija umetno naredila. Poroča se, da se je vršila hišna preiskava pri bivšem senatnem predsedniku najvišjega sodišča in članu gospodske zbornice Jos. Gallu in da je sodišče pri njem našlo mnogo rumunsko-iredentovskih spisov.

Nemčija. — V petek je umrl saksonski kralj Albert, najboljši prijatelj avstrijskega cesarja. Nemški cesar je imel te dni v Ahenu govor, v katerem je ubral najmiroljubnejše strune in se celo poklonil katoliškemu papežu, kar protestante silno jezi.

Vojna v južni Afriki je res pri kraju. Buri odlagajo orožje in so se udali v svojo usodo. Vrhovni poveljnik angleške armade lord Kitchener in general French sta že zapustila afriško bojišče in se odpeljala na Angleško. Vsestransko se opazuje, da se Angleži zelo prizadevajo, da si pridobe naklonjenost Burov.

Koliko zaslužijo trusti.

Svoj čas smo razložili našim čitateljem, kaj je trust. Danes smo v položaju, podati jedno primero v ogromnih zaslužkih teh silnih finančnih zadrug, katere so v polnem razvitku v Severni Ameriki. Najogromnejši so trusti v mineralni industriji in v montanistiških podjetjih.

Leta 1900 je jeden tak trust v Severni Ameriki delil med svoje zadružnike dividende ali deleže čiste dobička.

Sklep računov, ki jih je izkazal omenjeni trust, na katerem je udeleženi 250 zadružnih podjetij, pri naša okroglo svoto 130,941.000 dolarjev dividende. Od te svote je dobila samo firma „Standard Oil Comp.“ 47,800.000 dolarjev ali blizu $\frac{3}{8}$ celega zneska. Koliki obseg zavzema petrolejski trg, ki je pod kontrolo te orjaške zadruge, kaže samo primera z drugimi zadrugami. Pri Standard Oil je znašala dividenda l. 1900: 47,800.000 dolarjev ali 97,9% cele dividende, dočim je pri neki drugi družbi znašala le 275.000 dolarjev in zopet pri neki drugi družbi 741.000 dolarjev, tako da Standard Oil kontrolira petrolejski produkt cele Amerike. Vsa produkcija petroleja v Ameriki znaša na leto povprečno 76,880.000 dolarjev, cenjena na izvirkih. Ravno tako zanimiva je primera v mineralni industriji. Leta 1900 je znašala vrednost surovega blaga pri Standard Oil Comp. 75,365 685 dolarjev; in dividenda 47,800.000 dolarjev ali 63% dobavnih stroškov, — a pri vseh drugih družbah je znašala vrednost blaga 1.081,796 497 dolarjev in 83,141.000 dolarjev dividend. Kakor se vidi, vleče Standard Oil dobiček, ki je skoro osemkrat večji kakor vseh drugih mineralnih industrij v Severni Ameriki. Poleg petrolejske industrije je največja mineralna industrija Severne Amerike industrija bakrenih rudokopov. Ta industrija je vrgla l. 1900 petino vseh